

Kontejnery

Jiří Zacpal

KATEDRA INFORMATIKY
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

KMI/ZPP1 Základy programování v Pythonu 1

Kontejnery

Hešovatelné objekty

- Objekty
 - `mutabilní` – proměnné,
 - `imutabilní` – neměnné,
 - `hešovatlené` – opravdu neměnné objekty.
- Hešovatelné objekty
 - je-li objekt hešovatelný, je považován opravdu za neměnný,
 - objekt je hešovatelný, má-li definovanou heš-hodnotu, která se během života objektu nemění,
 - heš-hodnota je celé číslo, které získáme zavoláním funkce:

`hash()`

Druhy kontejnerů

- **Posloupnosti (sequence)**
 - kontejnery, u kterých je definováno pořadí prvků,
 - na prvky se můžeme odvolávat indexem
 - **Řetězce** – neměnné posloupnosti znaků (instance třídy str).
 - **Seznamy** – proměnné posloupnosti (instance třídy list).
 - **N-tice** – neměnné posloupnosti obecných objektů (instance třídy tuple).
- **Množiny**
 - obecné proměnné kontejnery, v nichž může být každá hodnota jen jednou,
 - instance třídy set.
- **Zmrazené množiny**
 - neměnné množiny,
 - instance třídy frozenset.
- **Slovníky**
 - množiny uspořádaných dvojic (klíč, hodnota),
 - instance třídy dict.

Vytvoření kontejneru

- Máme tři základní možnosti
 - prostřednictvím **literálů**,
 - prostřednictvím **konstruktorů**,
 - prostřednictvím **generované notace**.

Vytváření kontejnerů pomocí literálů

- Všechny kontejnery, kromě zmrazených množin mají definovány svoje literály:
 - „“ – řetězce,
 - () – n-tice,
 - [] – seznamy,
 - {} – množiny
 - {} – slovníky, vkládaná dvojice se zapíše tak, že se vždy nedříve napíše klíč, za ním dvojtečka za ní hodnota.
- Příklad:
`seznam=[1,5,6]`

Vytváření kontejnerů pomocí konstruktorů

- konstruktory požadují jako argument nějaký zdroj hodnot (iterovatelný objekt),
- hodnoty z tohoto zdroje se pak stanou prvky vytvářeného kontejneru,
- jedinou výjimkou je řetězec, kde lze jako argument zadat libovolný objekt, který je převeden na řetězec.
- Příklad:

```
seznam=list(range(10))
```

Vytváření kontejnerů pomocí generátorové notace

- požadované hodnoty jsou vygenerovány,
- vygenerované hodnoty potom můžeme:
 - uzavřít do iterátorů a vytvořit tak příslušný kontejner,
 - použít jako argument konstruktoru.
- Syntaxe generátoru:

výraz **for** proměnná **in** zdroj **if** podmínka

- Příklad:

```
cisla=range(10)
seznam=[n*n for n in cisla]
```


Příklad

- Vytvoříme seznam všech násobků pěti od 1 do 100:

```
seznam=[x for x in range(1,101) if x%5==0]  
print(seznam)
```

- Vytvoříme seznam s malou násobilkou:

```
seznam=[[x*y for x in range(1,11)] for y in range(1,11)]  
print(seznam)
```

- Vytvoříme seznam všech možných PINů:

```
seznam=[str(a)+str(b)+str(c)+str(d) for a in range(10) for b in range(10)  
for c in range(10) for d in range(10)]  
print(seznam)
```

- jsou neměnné posloupnosti znaků

- Vytvoření:

- literály:

```
retezec="Python"
```

```
retezec='Python'
```

- konstruktor:

```
retezec=str(123)
```

- generovaná notace:

```
prevedeny=''.join(n.upper() if n.islower() else n.lower() for n in retezec)
```

- nelze použít:

```
prevedeny="n.upper() if n.islower() else n.lower() for n in retezec"
```

```
prevedeny=str(n.upper() if n.islower() else n.lower() for n in retezec)
```

Seznamy

- jsou proměnné posloupnosti (instance třídy list)

- Vytvoření:

- literály:

```
seznam=[1,2,3,4]
```

- konstruktor:

```
seznam=list(range(1,5))
```

- generovaná notace:

```
seznam=[1,2,3,4]
```

```
mocniny=[n**2 for n in seznam]
```

```
mocniny=list(n**2 for n in seznam)
```

n-tice

- jsou proměnné posloupnosti (instance třídy list)

- Vytvoření:

- literály:

```
ntice=1,2
```

```
ntice=(1,2)
```

- konstruktor:

```
ntice=tuple(range(1,3))
```

- generovaná notace:

```
seznam=[1,2,3,4]
```

```
ntice=(n**2 for n in seznam) - nelze
```

```
ntice=tuple(n**2 for n in seznam)
```

Množina

Množina

- obecné proměnné kontejnery, v nichž může být každá hodnota jen jednou,
- v množině mohou být pouze hešovatelné objekty,
- instance třídy set.
- Vytvoření:

- literály:

```
mnozina={1,2,3,4}
```

- konstruktor:

```
mnozina=set(range(1,5))
```

- generovaná notace:

```
seznam=[1,1,2,2,3,4]
```

```
mnozina={n**2 for n in seznam}
```

```
mnozina=set(n**2 for n in seznam)
```

- přidávání prvků do množiny:
 - `.add(prvek)`
 - `.update(prvky)`
- odstranění prvku z množiny:
 - `.discard(prvek)`
 - `.remove(prvek)` – pokud není prvek v množině, vyvolá metoda chybu
 - `.clear()` – odstraní z množiny všechny prvky

Příklad – počet znaků v řetězci

- Chceme zjistit počet jednotlivých znaků v řetězci.

```
retezec="v množině mohou být pouze hešovatelné objekty"  
znaky=set(retezec)  
for i in znaky:  
    print(f"V řetězci je {retezec.count(i)}x znak {i}.")
```


Množinové operace

- operátory

```
a = {1,2,3,4,5}
```

```
b = {4,5,6,7,8}
```

```
print("Sjednocení", a | b)
```

```
print("Průnik", a & b)
```

```
print("Rozdíl", a - b)
```

```
print("Symetrický rozdíl", a ^ b)
```

- metody

```
print("Sjednocení", a.union(b))
```

```
print("Průnik", a.intersection(b))
```

```
print("Rozdíl", a.difference(b))
```

```
print("Symetrický rozdíl", a.symmetric_difference(b))
```

Příklad

- Mějme množiny účastníků kurzů:
`prvni = {"Adam", "Eduard", "Pavel", "Jana", "Lucie", "Lukáš"}`
`druhy = {"Adam", "Pavla", "Petr", "Kryštof", "Jana"}`
`treti={"Adam", "Lucie", "Kryštof"}`
- Chceme vytvořit seznam poplatků za kurzy. Přitom platí, že kdo se zúčastnil všech tří kurzů, platí 150 Kč, kdo dvou 125 Kč a kdo jednoho 100 Kč.
- Nejdříve si vytvoříme seznam všech účastníků:
`seznam=[[x,0] for x in prvni|druhy|treti]`
- Vytvoříme funkci pro nastavení poplatku vybraným účastníkům:

```
def nastav_poplatek(komu, cena):  
    for i in komu:  
        for s in seznam:  
            if s[0]==i:  
                s[1]=cena
```

Příklad

- Vytvoříme funkci pro nastavení poplatků všem účastníkům:

```
def poplatek(p,d,t):  
    s=p&d&t  
    nastav_poplatek(s,150)  
    s=((p&d)|(p&t)|(d&t))-(p&d&t)  
    nastav_poplatek(s,125)  
    s=((prvni|druhy|treti))-((p&d)|(p&t)|(d&t))  
    nastav_poplatek(s,100)
```

- Funkci zavoláme:

```
poplatek(prvni,druhy,treti)  
print(seznam)
```

Slovníky

- množiny uspořádaných dvojic (klíč, hodnota),
- instance třídy dict.
- Vytvoření:
 - literály:

```
slovník = {"Jablko": "Apple", "Knoflík": "Button", "Myš": "Mouse"}
```
 - konstruktor:

```
slovník=dict([["Jablko", "Apple"], ["Knoflík", "Button"], ["Myš", "Mouse"]])  
slovník=dict(Jablko="Apple", Knoflík="Button", Myš="Mouse")
```
- generovaná notace:

```
cesky=["Jablko", "Knoflík", "Myš"]  
anglicky=["Apple", "Button", "Mouse"]  
slovník={x:y for x in cesky for y in anglicky}
```

Vlatnosti

- klíč
 - klíčem může být jakýkoliv hašovatelný typ
- hodnota
 - hodnotou může být jakýkoliv typ
- Příklad:

```
student={"jmeno":"Karel","kredity":20,"adresa":{"ulice":"Palackého  
26"},"město":"Olomouc"},"předměty":["ZPPC1","DATAB"]}
```
- základní operace:
 - hodnotu získáme pomocí klíče: `slovník[klic]`

```
student["jmeno"]="Václav"
```
 - prvek do slovníku přidáme odkazem na nový klíč:

```
slovník["papír"]="paper"
```
 - prvek smažeme pomocí `del`:

```
del slovník["papír"]
```

Metody

- `.keys()` - vrátí seznam klíčů,
- `.values()` - vrátí seznam hodnot,
- `.items()` - vrátí seznam prvků,
- `.update(slovník)` - přidá prvky slovník do slovníku

Procházení slovníků

- Pro procházení slovníků je nejlepší použít cyklus for.

- Vytiskneme hodnoty:

```
slovník = {"Jablko": "Apple", "Knoflík": "Button", "Myš": "Mouse"}
```

```
for slovo in slovník:  
    print (slovník[slovo])
```

- Vytiskneme klíče:

```
slovník = {"Jablko": "Apple", "Knoflík": "Button", "Myš": "Mouse"}
```

```
for slovo in slovník:  
    print (slovo)
```

- Pracujeme s klíčem i hodnotou:

```
slovník = {"Jablko": "Apple", "Knoflík": "Button", "Myš": "Mouse"}
```

```
for k,v in slovník.items():  
    print (k,v)
```


Příklad

- Vytvoříme program pro kódování a dekódování textu. Kódovací klíč bude uložen ve slovníku:

```
kodovaciKlic = {"A": "f", "B": "c", "C": "z", "D": "r", "E": "u",  
               "F": "k", "G": "j", "H": "a", "I": "y", "J": "w", "K": "b", "L": "q",  
               "M": "d", "N": "e", "O": "x", "P": "m", "Q": "p", "R": "v", "S": "g",  
               "T": "t", "U": "s", "V": "h", "W": "o", "X": "n", "Y": "i", "Z": "l"}
```

- Funkce pro zakódování textu:

```
def zakoduj(text):  
    kodovany=""  
    for z in text:  
        kodovany+=kodovaciKlic[z]  
    return kodovany
```

- Funkci lze zjednodušit pomocí generované notace:

```
def zakoduj(text):  
    return "".join([kodovaciKlic[x] for x in text])
```

Příklad

- Funkce pro dekodování:

```
def dekoduj(text):  
    dekodovany=""  
    for z in text:  
        for k,v in kodovaciKlic.items():  
            if v==z:  
                dekodovany+=k  
                break  
    return dekodovany
```

- I tuto funkci lze zjednodušit:

```
def dekoduj(text):  
    dekodovaciKlic={kodovaciKlic[x]:x for x in kodovaciKlic}  
    return "".join([dekodovaciKlic[x] for x in text])
```

Příklad

- Napíšeme program pro sledování zapsaných předmětů pro jednotlivé studenty.
- Pro seznam studentů použijeme seznam, který bude obsahovat slovník s klíči jmeno a predmety.

- Napíšeme funkci pro vytvoření osoby:

```
def pridej_osobu(jmeno):  
    seznam.append({"jmeno":jmeno, "predmety":set()})
```

- Funkce pro zápis předmětu:

```
def zapis_predmet(predmet,jmeno):  
    for i in seznam:  
        if i["jmeno"]==jmeno:  
            i["predmety"].add(predmet)
```

Příklad

- Funkce pro odepsání předmětu:

```
def odepis_predmet(predmet, jmeno):  
    for i in seznam:  
        if i["jmeno"]==jmeno:  
            i["predmety"].discard(predmet)
```

- Funkce pro vytvoření seznamu studentů, kteří mají zapsaný daný předmět:

```
def seznam_zapsanych(predmet):  
    s=set()  
    for i in seznam:  
        if predmet in i["predmety"]:  
            s.add(i["jmeno"])  
    return s
```

- Napište program pro sledování příjmů rodinných příjmů a výdajů.
- Implementujte tyto funkce:
 - `pridej_polozku(den, mesic, rok, castka, kategorie)` – která přidá do seznamu položek danou položku,
 - `prehled(mesic, rok)` – která vypíše celkový součet výdajů za jednotlivé kategorie pro daný měsíc a rok.
- Například:

```
pridej_polozku(15, 10, 2022, 150, "jídlo")
pridej_polozku(16, 11, 2022, 250, "jídlo")
pridej_polozku(17, 11, 2022, 300, "bydlení")
pridej_polozku(18, 11, 2022, 500, "jídlo")
pridej_polozku(19, 11, 2022, 150, "domácnost")

print(prehled(11, 2022))
```
- Vytiskne

```
{'jídlo': 750, 'domácnost': 150, 'bydlení': 300}
```